

LAATUA RAAKA-AINEIDEN JALOSTAMISEEN Elintarvike- ja poroalan koulutushanke

MASSAKERUUPAINOTTEINEN

KAUPPAYRTTIPOIMIJAN PERUSKURSSI

Massakeruupainotteisen kauppayrittäjän peruskurssin tavoitteet

Tavoitteena on, että poimijat kurssin jälkeen

- ❖ tunnistavat opetetut luonnonkasvit (3 kpl)
- ❖ osaavat kyseisten kasvien kasvikohtaisen laadun, keruun ja käsittelyn
- ❖ hallitsevat toiminnan hygieenisyyteen vaikuttavat asiat
- ❖ tiedostavat poiminnan kannattavuuteen vaikuttavat tärkeimmät asiat

Ennen keräystä poimijan tulee selvittää mm. seuraavat asiat

- ❖ osallistua massakeruukoulutukseen (mk-kyp)
- ❖ ottaa yhteyttä ostoasemaan ja tehdä keruusopimus
- ❖ hakea ja valita sopivat keruualueet
- ❖ hankkia ja valita tarvittavat keruuvälineet ja keruuastiat
- ❖ järjestää kasvien kuljetus maastossa sekä maastosta ostoasemalle

Luonnonkasvien alkutuotannon tuotantotavat

- ❖ tavanomainen keruutuotanto
- ❖ luonnonmukainen keruutuotanto
 - www.evira.fi/kasvintuotanto ja rehut/luomu

Yleisiä keruuohjeita

❖ keruusää

- keruusää vaikuttaa kasvien laatuun ja säilymiseen
- pilvipouta, aurinkoinen, ei sateella
- ei kerätä märkiä kasveja, ei mielellään myöskään kosteita kasveja

❖ oikea keruuajankohta ja keruutekniikka

- kasvikohtaiset keruuohjeet
- keruu silloin, kun kasvien sisäinen ja ulkoinen laatu on paras niiden tulevaan käyttötarkoitukseen nähden

❖ kasvien uusiutumiskyky

- vaihtelee kasvikohtaisesti
- uusiutumiseen vaikuttaa mm. keruutekniikka
- uusiutumiskyvyn perusteella on alustavasti määritelty kasvien tarvitsemat lepovuodet

Keruualueitten valinnan rajoitukset

- ❖ ei teollisuuslaitosten läheisyydestä, kaupungeista, asutuskeskuksista

- ❖ ei vesakontorjunta-alueilta, torjunta-aineilla käsitellyiltä pelloilta tai niiden läheisyydestä
 - suojavyöhyke 10 m

- ❖ tien ja keruualueen väliin jätetään suojavyöhyke
 - vilkasliikenteiset tiet vähintään 100 m
 - muut tiet 25-100 m
 - pikkutiet, pölyetäisyys 10-25 m

Keruualueen valintaan vaikuttavia asioita

❖ alueen sijainti

- matkan pituus poimijoiden kotoa
- matkan pituus keruualueelta ostoasemalle
- alueen sijainti lähimmältä maantieltä

❖ alueen koko

- kerättävän kasvin määrä

❖ alueen maapohja

- helppo- tai vaikeakulkuisuus

❖ alueen kasvusto ja sen laatu

- ❖ huom. alueen sijainnin, koon sekä kerättävän kasvuston määrän pitää olla oikeassa suhteessa poimijoiden määrään

Kasvuston keräyskelpoisuuteen vaikuttavat

- ❖ kasvuston tiheys ja yhtenäisyys
 - vaikuttaa mm. keruunopeuteen
- ❖ vieraiden kasvien osuus kerättävien kasvien joukossa
 - vaikuttaa lähinnä mustikanverson keruuseen ja sen puhdistamiseen menevään aikaan
- ❖ kasvuston terveys ja elinvoimaisuus
 - tautien ja tuholaisten esiintyminen
 - vaikutus keruuseen, puhdistamiseen sekä yleensä kasvien laatuun
- ❖ kasvuston oikea kehitysaste keruuaikana
 - vaikutus kasvien laatuun, vaikuteainepitoisuuksiin ja aromiin

Kasvuston uusiutuvuus

- ❖ kasvustolle annettava riittävästi lepovuosia keräysten välille
 - mustikanverso kaksi lepovuotta
 - katajanverso kaksi lepovuotta
 - uusiutuvuuteen vaikuttaa mm. kasvupaikka ja esim. karuilla kasvupaikoilla uusiutuvuus voi olla vaikeaa
- ❖ oikea keruutekniikka
 - väärä keruutekniikka voi hidastaa tai jopa estää kasvien uusiutumisen, mm. kataja
- ❖ kasvustojen uusiutuvuutta tutkii Metla
 - ohjeet tarkentuvat tulevina vuosina, kun tieto uusiutuvuudesta lisääntyy

Keruuastiat

- ❖ keruuastioiden tärkeimmät ominaisuudet
 - ilmava
 - helppo kantaa tai siirtää, antaa vapaat kädet
 - poimijalle ”istuva”, ei hidasta poimintatyötä
 - elintarvikkeille soveltuvasta materiaalista valmistettuja
 - helposti puhtaana pidettäviä ja pestäviä

- ❖ poimijan mukana kulkevat keruuastiat
 - olalla kannettavat, mm. taimivakka
 - vyötärölle kiinnitettävät, esim. paperisäkki

- ❖ poimijan mukana siirrettävät
 - pyykkikorit. marjalaatikot

Keruvälineet

Leikkuuvälineet

- ❖ mustikanverson leikkuupää
 - pensasleikkuri, raivaussaha
- ❖ sakset, veitset ym. katkaisuun sopivat

Muut tarvikkeet

- ❖ käsineet
- ❖ käsien pesuvettä (kanisteri)
- ❖ kuulosuojaimet, jos käytössä on raivaussaha
- ❖ ensiapulaukku

Välivarastointi

- ❖ järjestetään tarpeen vaatiessa maastoon
- ❖ keruuastiat tyhjennetään riittävän useasti välivarastoon
- ❖ välivarastona voi toimia elintarvikemuovi tai marjalaatikot
- ❖ tarkoituksena on saada kerätyt kasvit riittävän ohueen kerrokseen ja estää kasvien lämpeneminen
- ❖ välivarasto sijoitetaan varjoisaan paikkaan

Kuljetukset

- ❖ astiat ilmavia, mahdollisimman laajoja
 - peitettävä kuljetuksen ajaksi
 - esim. marjalaatikot

- ❖ maastokuljetus
 - pienemmät erät kantamalla, erilaiset kantotelineet tai mahd. mukaan rattaat
 - suuremmat erät esim. mönkijä+peräkärri-yhdistelmällä

- ❖ maantiekuljetus
 - pakettiauto
 - henkilöauto + kuomullinen peräkärri (ei avonaisessa kärriyssä)

Luonnonkasvien laatuun vaikuttavat tekijät

- ❖ henkilökohtainen hygienia
- ❖ hyvälaatuiset keräyspaikat
- ❖ kasvien tunnistaminen
- ❖ terveiden ja virheettömien kasvien ja kasvinosien kerääminen
- ❖ lajipuhtaus
 - ei vieraita kasveja, ei roskia
- ❖ keruuastiat ja välineet
- ❖ käsittely ja kuljetukset
- ❖ kuivaus ja varastointi

Luonnonkasvien laatuun vaikuttavat tekijät

❖ oikea keräysajankohta

- aromipitoisuus, vaikuttavien aineiden pitoisuus, kasvien terveys

❖ haitallisten aineiden pitoisuus

- mm. keruupaikkojen sijainti, teiden läheisyys, torjunta-aineiden käyttö, itikkamyrkyt

❖ tautien ja tuholaisten esiintyminen

- mm. tuhoeläimet, homeet

❖ mikrobiologinen puhtaus

- käsittely, keruuvälineet- ja astiat, kuljetukset, käsien puhtaus, keruusää, kasvien lämpeneminen

Yleinen keruutoiminnan hygienia

❖ henkilökohtainen hygienia

- sopiva puhdas vaatetus, soveltuvat jalkineet, puhtaat käsineet
 - käsineet vaihdettava niiden likaannuttua
 - jalkineina ei esim. navettasaappaita tai öljyisiä saappaita
- huolehdittava keruun ja kasvien käsittelyn aikana riittävästä käsien pesusta

❖ astiat, välineet, laitteet

- valmistettu elintarvikkeille sopivasta materiaalista
- pestävä jokaisen käyttökerran jälkeen
- varastoitava kuivassa ja puhtaassa paikassa

Yleinen keruutoiminnan hygienia

❖ raaka-aine ja sen laatu

- kerätyn raaka-aineen käsittelyä tehdään mahdollisimman vähän
- vältettävä kasvien pitämistä paksuissa kerroksissa, koska vaarana on kasvien lämpeneminen
- kuljetettava heti keruun jälkeen ostoasemalle
- toiminta ja kuljetukset hoidettava niin, että raaka-aineeseen ei pääse vieraita hajuja tai ainesosia
- toiminta ja kuljetukset hoidettava siten, että raaka-aineen laatu pysyy hyvänä

Tavanomainen keruutuotanto

- ❖ mk-kauppayrittijakortti
- ❖ sopimukset ostajan kanssa

- ❖ kasvien keruu sallittua kaikilta alueilta, joilta yleisten ohjeiden mukaan voidaan kerätä

- ❖ keruussa noudatetaan yleisiä keruuohjeita
 - ❖ Luonnonkasvien talteenotto teolliseen tuotantoon

- ❖ alkutuotantoasetus

- ❖ valvoo lähinnä ostaja sekä terveystarkastaja

Luomukeruutuotanto

- ❖ mk-kauppayrittijakortti
- ❖ kirjallinen sitoutuminen luomuun
- ❖ sopimukset ostajan kanssa

- ❖ keruu sallittua vain luonnonmukaiseen valvontajärjestelmään hyväksytyiltä luomukeruualueilta

- ❖ keruussa noudatetaan yleisiä keruuohjeita ja luomuohteita
 - Luonnonkasvien talteenotto teolliseen tuotantoon
 - Eviran luomukeruuohjeet

- ❖ alkutuotantoasetus, luomuasetus

- ❖ valvoo ostaja, luomutarkastaja sekä terveystarkastaja

Luonnonmukainen keruutuotanto

- ❖ kasvien tuotantotapa, jossa noudatetaan määrättyjä ohjeita = luomupoimintaohjeet
- ❖ luomussa noudatetaan myös kasvien tavanomaisen tuotantotavan ohjeistusta
- ❖ luomuna voidaan kerätä luomualueilta kasvit, marjat ja sienet

- ❖ **LUOMUKERUUTUOTANTO** = luomupoimija kerää yrttejä, marjoja tai sieniä luomuun hyväksytyiltä alueilta ja myy ne luomuostajalle, joka kuuluu luonnonmukaisen elintarvikkeiden valmistuksen valvontajärjestelmään

Luomuostaja

- ❖ ostaja on esim. henkilö tai yritys, joka toimii alkutuotannon ensimmäisenä ostajana
- ❖ liittyy elintarvikkeiden valmistuksen valvontajärjestelmään
- ❖ voi myydä usealle ostajalle ja myös suoraan kuluttajalle
- ❖ jos luomuostaja toimii yrityksen A alihankkijana
 - yritys A kuuluu elintarvikkeiden valmistuksen valvontajärjestelmään
 - ostajan ei tarvitse erikseen liittyä vaan on osa yritystä A:ta
 - ostaja ei saa myydä muille kuin yritykselle A
- ❖ on velvollinen kouluttamaan ja sitouttamaan poimijat luomuun
- ❖ on velvollinen pitämään luomupoimijarekisteriä
- ❖ oltava omavalvontasuunnitelma
- ❖ oltava osto- ja myyntikirjanpito
- ❖ oltava eräjäljitettävyys

Luomupoimija

- ❖ poimijalla oltava luomupoimijakoulutus tai vastaava tieto luomukeruuuotannosta (ei enää luomupoimijakorttia)
- ❖ mk-kypkurssin suorittaneet saavat merkinnän mk-kypkorttiin luomukoulutuksesta
- ❖ poimija sitoutuu luomupoimintaehtoihin kirjallisesti etukäteen (myös mk-kyp) joka vuosi
- ❖ poimija noudattaa keräyksissä Eviran luomupoimintaohjeita
- ❖ poimija saa myydä luomuraaka-ainetta vain luomuostajalle
- ❖ huom. poimija ei saa myydä esim. luomumarjaa torilla

Luomupoimintaehdot

- ❖ keruu vain luomuun hyväksytyiltä keruualueilta
- ❖ keruutuotteiden tuoreuteen ja hyvään laatuun on kiinnitettävä erityistä huomioita
- ❖ raaka-aineiden tulee olla puhtaita ja pölyttömiä
- ❖ toimitettava heti keruun jälkeen eteenpäin
- ❖ suojavyöhyke vilkasliikenteisiin teihin n.100 m, pikkuteihin 10-20 m
- ❖ suojavyöhyke tavanomaisesti viljeltyihin peltoihin n. 10 m
- ❖ keruuta ei saa suorittaa keinolannoitetuilta alueilta
- ❖ keruuta ei saa suorittaa torjunta-ainein käsitellyiltä alueilta
- ❖ keruuta ei saa suorittaa kotieläinten laidunalueilta

Keruualueen hakeminen luomukeruualueeksi

- ❖ koskee vain metsäalueita
- ❖ haettava hyvissä ajoin ennen keräyksiä
- ❖ hakemisen voi tehdä maanomistaja, yritys tai useampi yhdessä tai erillinen selvittäjä (Lapissa Lapin 4H-piiri)
- ❖ maanomistajan kirjallinen lupa ja sitoutuminen luomusäännöksiin
- ❖ alue voidaan hyväksyä luomulle ilman siirtymäaikaa, jos siinä ei ole käytetty lannoitteita tai torjunta-aineita viimeisen 3 vuoden aikana
- ❖ peltoalueiden kaltaiset alueet haetaan maaseutuviranomaisen kautta

Luonnonkasvien alkutuotantoon vaikuttava lainsäädäntö

Elintarvikelaki (32/2006)

- ❖ elintarvikkeiden oltava ihmisravinnoksi soveltuvia
- ❖ poimijat eivät saa sairastaa tarttuvaa tautia tai olla taudinkantajia
- ❖ elintarvikealan toimijalla on velvollisuus pystyä jäljittämään raaka-aine toimijasta yhden askelen eteen ja yhden askelen taaksepäin
- ❖ esim. ostoaseman on kyettävä osoittamaan, keneltä ja milloin raaka-aine-erä on ostettu ja kenelle ja milloin se on luovutettu eteenpäin

Luonnonkasvien alkutuotantoon vaikuttava lainsäädäntö

Alkutuotantoasetus (134/2006)

- ❖ alkutuotantopaikkaa ei tarvitse ilmoittaa
- ❖ poimijan tulee tehdä laadun valvontaa, huolehdittava toiminnan hyvästä hygieniasta
- ❖ tiedostettava toiminnan riskitekijät
- ❖ välineiden ym. pesuun tarvittava vesi on tutkittava

- ❖ antaa ostajalle riittävät tiedot keruutuotteiden alkuperästä (jäljitettävyys) → alkutuotannon ostolomake

Luonnonkasvien alkutuotantoon vaikuttava lainsäädäntö

Asetus kasviksista

- ❖ asetus koskee kasvisten tuoreena myyntiä, jos kasviksia myydään kuluttajalle tai suurtalouksille
- ❖ sovelletaan myös luonnonkasveille, koska kasveille ei ole olemassa omia laatuvaatimuksia
- ❖ kasvien pitää olla tuoreita, puhtaita liasta ja maa-aineksesta, oikean värisiä ja oikean tuoksuisia
- ❖ terveitä eikä niissä saa olla sellaisia vikoja, jotka tekevät niistä kulutukseen kelpaamattomia
- ❖ vapaita tuholaissista ja taudeista

LAATUA RAAKA-AINEIDEN JALOSTAMISEEN

Elintarvike- ja poroalan koulutushanke

❖ Koulutusten internetsivut/materiaalit:

www.lao.fi/laatukoulutushanke

❖ Yhteystiedot

- Projektipäällikkö Seija Knuutila

Puh. 020 798 4168, seija.knuutila@lao.fi

- Projektisuunnittelija Henri Kitty

Puh. 020 798 4167, henri.kitti@paliskunnat.fi

